

Remissvar

1 (8)

Datum

Diariernr

2021 04 14

2020-11116

Förslag till handbok om innehåll och struktur i handlingsprogram

Remissinstans

Suicide Zero

Adress

Magnus Ladulåsgatan 3, 118 63 Stockholm

Epostadress

Rickard.bracken@Suicidezero.se

Övergripande synpunkter

Myndigheten för samhällsskydd (MSB) och beredskap har tagit fram föreskrifter om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhets- och räddningstjänst.

Suicide Zero är mycket kritiska till att det i MSBs förslag till föreskrifter saknas en beskrivning av olyckstypen vid risk för suicid.

I Sverige dör årligen nära 1600 människor i suicid och minst 10 gånger så många gör varje år suicidförsök. Räddningstjänsten genomförde år 2020 2200 räddningsinsatser vid suicidförsök och suicid. Räddningstjänstens tidiga agerande har stor betydelse för att rädda liv. Insatserna sker ofta i samverkan mellan sjukvård och polis då aktörerna fattar beslut utifrån den lagsstiftning varje aktör förfogar över. Insatserna sker parallellt och i samverkan. Vissa av dessa insatser omfattas av räddningstjänst enligt 1 kap 2§ enligt Lag (2003:783) om skydd mot olyckor.

2008 antog riksdagen en nollvision för suicid. Ett nationellt handlingsprogram upprättades med nio strategiska åtgärdsområden för att minska suicid. Strategi nummer fyra handlar om att se suicid som psykologiska olycksfall. Denna syn ligger i linje med senare tids forskning.

Att se suicid som ett psykologiskt olycksfall har fördelen att det tydliggör att handlingen är en följd av påfrestningar som individen för stunden inte kan bemästra. Fokus flyttas då från individen till de miljöer och sammanhang som människor befinner sig i. I det nationella suicidpreventiva handlingsprogrammet lyfter man också fram att olycksfallsperspektivet gör det också lättare att lära av andra områden, där man arbetar med att förstå varför olyckor sker och hur man kan utveckla system för att förhindra dem.

Forskningen är enig om att det inte räcker med insatser från hälso- och sjukvården för att framgångsrikt förebygga suicid. För att effektivt förebygga suicid krävs en bred samverkan mellan regering och riksdag, myndigheter, kommuner och landsting, universitetet och högskolor, frivilligorganisationer och anhöriga. Alla har vi en viktig gemensam uppgift i att arbeta för att färre människor i framtiden tar sina liv.

Suicide Zero har under många år arbetat med att förmå landets kommuner att anta suicidpreventiva handlingsplaner för att stärka det suicidpreventiva arbetet i Sverige. Med anledning av att riksdagen har beslutat om lagändringar i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) som bl.a. innebär att kraven på kommunernas handlingsprogram förtydligas anser vi att det är särskilt angeläget att också suicid och suicidförsök tydligt anges som en olyckstyp i föreskrifter och handbok. Det blir härigenom tydligare att kommunerna har en viktig roll att fylla i det suicidpreventiva arbetet.

Suicide Zero ser en uppenbar risk att den snäva redovisningen i 8§ i föreskriften avseende vilka olyckstyper som ska ingå i handlingsprogrammet riskerar att avgränsa räddningstjänstens uppdrag liksom bidra till att kommunerna som en följd inte tar med att förebygga suicid som ett åtgärdsområde utifrån Lagen om skydd mot olyckor. Det är en mycket oroande utveckling som går tvärsamt mot de ambitioner om en sektorsövergripande och bred suicidpreventiv ansats som riksdagen har satt för det suicidpreventiva arbetet i Sverige. Ett exempel på detta är att regeringen under hösten 2020 gav Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med 22 andra myndigheter och flera andra aktörer lämna ett underlag för en ny strategi för psykisk ohälsa och suicidprevention.

Synpunkter på förslaget till handbok

Avsnitt, kapitel, paragraf, sida	Kommentar	Förslag till ny text
Föreskrift: Rubrik Beskrivning per olyckstyp, 8§, sidan 4	<p>Det är ytterst angeläget att det finns en olyckstyp som rymmer insatser för att räddningstjänsten ska agera vid risk för suicid.</p> <p>Under perioden 2018 till 2020 ökade antalet insatser per år från räddningstjänsten på grund av självmord och självmordsförsök från 1600 till 2200. Genom sitt snabba agerande bidrar räddningstjänsten till att rädda liv.</p> <p>Suicide Zero ser en uppenbar risk att den snäva redovisningen i 8§ i föreskriften avseende vilka olyckstyper som ska ingå i handlingsprogrammet riskerar att avgränsa</p>	Lägg till <i>"nödställd person"</i> alternativt <i>"övriga olyckstyper som omfattas av omfattas av räddningstjänst enligt 1kap 2§ i Lag (2003:783) om skydd mot olyckor"</i>

	räddningstjänstens uppdrag liksom bidra till att kommunerna som en följd inte tar med att förebygga suicid som ett åtgärdsområde utifrån Lagen om skydd mot olyckor.	
Handbok; Rubrik Beskrivning per olyckstyp, sidan 20	Se kommentar ovan	Lägg till "nödställd person" alternativt "övriga olyckstyper som omfattas av omfattas av räddningstjänst enligt 1kap 2§ i Lag (2003:783) om skydd mot olyckor"
Handbok: Rubrik övergripande beskrivning sidan 18	<p><i>Nuvarande text: "Kommunen behöver likaså beskriva den framtida förväntade utvecklingen av olyckor och ta hänsyn till framtida påverkan på risker för olyckor, såsom förändrat klimat med extrema väderhändelser, demografiska förändringar med ökad andel äldre i befolkningen, urbanisering med överbefolkade storstäder etc."</i></p> <p>Vår psykiska hälsa påverkas av en rad omvärldsfaktorer. En sammanställning av effekter från de pågående klimatkrisen (New Insights in Climate Science 2020 - a Horizon Scan) pekar t.ex. på att dessa på ett genomgripande sätt påverka vår psykiska ohälsa. Ett annat exempel är regeringens expertorgan Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention pekar på risken att självmorden i samhället riskerar att öka som en effekt av de samhällsekonomiska konsekvenserna av coronapandemin Adaptation</p>	Lägg till ökad psykisk ohälsa som en faktor att beakta

	of evidence-based suicide prevention strategies during and after the COVID-19 pandemic, Danuta Wasserman, Miriam Iosue, Anika Wuestefeld, Vladimir Carli).	
--	--	--

<p>Handbok rubrik Beskrivning per olyckstyp, sidan 22</p>	<p>Nuvarande text: <i>”Det finns ytterligare olyckstyper och undertyper av olyckor än de som anges här ovan. Kommunen behöver vid behov även beskriva ytterligare olyckstyper utifrån sina lokala förhållanden för att beskriva den lokala riskbilden. Detta kan vara olyckor som varierar i förekomst och omfattning mellan kommunerna, såsom brand i fartyg, flygolycka, dammbrott, oljeutsläpp längs kust, nödställt djur m.fl.</i></p> <p><i>Några av dessa olyckor inryms i de undertyper av olyckor som anges ovan men behöver i sådana fall lyftas fram och beskrivas. Det kan även vara olyckstyper som anknyter till nödställd person såsom fastklämd person etc. De kompletterande olyckstyperna ska uppfylla kriterierna för räddningstjänst enligt 1 kap. 2 § LSO och ska i så fall följa efter den sista i listan ovan.”</i></p>	<p>Lägg till insatser vid risk för suicid i första stycket och andra stycket.</p>
<p>Handbok rubrik Beskrivning per olyckstyp, sidan 22</p>	<p><i>Nuvarande text ”Kommunen behöver även bevaka den framtida utvecklingen av olyckor och ta hänsyn till framtida påverkan på olyckors frekvenser och konsekvenser, såsom förändrat klimat, demografiska förändringar, urbanisering etc”</i></p> <p>Se tidigare kommentar om hur den psykiska hälsan påverkas av olika omvärldsfaktorer</p>	<p>Lägg till <i>förändrad psykisk ohälsa</i> som ett ytterligare exempel. Förändrat psykisk ohälsa liksom demografiska förändringar påverkar ett flertal olyckstyper så som trafikolyckor, bränder, drunkningar med mera.</p>

<p>Handbok rubrik Övriga förebyggande åtgärder, sid 31</p>	<p>Nuvarande text: <i>”Räddningstjänsten i kommunen har endast skyldighet att ingripa när den enskilde inte kan hantera den uppkomna situationen. Den enskilde utgör därför grunden för samhällets förmåga att förebygga olyckor och minska konsekvensen av de olyckor som ändå inträffar.”</i></p>	<p>Ge förtydligande exempel; Insatser för att rusta den enskilda att förebygga olyckor handlar ofta om kunskap, till exempel brandsäkerhet, sjövätt eller att möta en suicidnära person och vad man kan göra för att stödja och påkalla hjälp.</p>
--	---	--

<p>Handbok rubrik Övriga förebyggande åtgärder, sid 34</p>	<p>Nuvarande text:</p> <p><i>”Intentionerna i LSO är en tydlig uppmaning till kommunen att främja samverkan med olika aktörer och ta initiativ till samarbete inom det olycks- och skadeförebyggande arbetet. Uppmaningen baseras på att samverkan är en förutsättning för en effektiv förebyggande verksamhet. Tanken är att den förvaltning i kommunen som ansvar för det brandförebyggande arbetet och räddningstjänsten utifrån sina kunskaper och erfarenheter om risker för olyckor i kommunen ska bidra med detta inom andra områden där det kan vara aktuellt. Avgränsningen är att det bör röra sig om sådana olyckor som föranleder räddningsinsatser. Det rör sig bland annat om samverkan med aktörer inom områden som styrs av annan lagstiftning. Det kan exempelvis röra sig om trafiksäkerhet, plan- och byggsektorn, miljö, folkhälsa, civilt försvar och brottsförebyggande.”</i></p>	<p>Lägg till suicidprevention i sista meningen</p>
<p>Handbok rubrik Hur ofta kan det hända, tabell 2 och 3, sid 59</p>	<p>Antalet insatser från räddningstjänsten har ökat kraftigt under de senare åren. Statistiken visar att räddningstjänstens snabba agerande bidrar till att rädda liv</p>	<p>Ange antalet insatser vid risk för suicid och redovisa dessa som en egen kolumn.</p>

Kontaktperson för eventuella frågor:

Sandra Danielsson

Tfn 010-240 36 86

sandra.danielsson@msb.se